

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 8/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Ščurym, PhD., Mierová 1725, Čadca, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 220/2021 z 29. septembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 23. decembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 220/2021 z 29. septembra 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Okrem toho navrhuje odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ako aj rozsudku Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 53/2020 z 25. novembra 2020.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že krajský súd uvedeným rozsudkom (bod 1) potvrdil ako vecne správny rozsudok Okresného súdu Čadca č. k. 8 C 13/2019-35 z 13. septembra 2019, ktorým sťažovateľovi (žalovanému) uložil povinnosť vypratať byt č. ■ nachádzajúci sa na ■ poschodí bytového domu č. ■, zapísaný na ■ vedenom Okresným úradom ■, odborom katastrálnym pre okres ■, obec ■, katastrálne územie ■ a odovzdať ho ■ (žalobkyni) v lehote do 15 dní od právoplatnosti rozsudku.

3. Dovolanie sťažovateľa proti uvedenému rozsudku krajského súdu (bod 1) najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol podľa § 447 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj

„CSP“) ako oneskorene podané. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že dovolanie bolo podané 31. mája 2021. V zmysle § 8 a § 9 zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 62/2020 Z. z.“) lehota na podanie dovolania (§ 427 CSP) žalobcovi neplynula v období od 19. januára 2021 do 28. februára 2021. Keďže rozsudok krajského súdu bol sťažovateľovi doručený 15. februára 2021, dvojmesačná lehota na podanie dovolania mu začala plynúť 1. marca 2021 a uplynula 1. mája 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] uvádza, že rozhodnutia vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) prijímané počas pandémie COVID-19 sú také nejasné a nezrozumiteľné, že je veľmi ťažké sa v nich zorientovať. Z uvedeného dôvodu aj v jeho prípade došlo k omylu pri podaní dovolania, avšak skutočnosť, že ho najvyšší súd odmietol ako oneskorene podané, neznamená, že sa sťažovateľ so svojím podaním nemôže obrátiť na ústavný súd, ak existujú vážne dôvody na vykonanie ústavného prieskumu celého súdneho konania, na základe záverov ktorého vlastná dcéra bez príčiny vystaňuje svojho otca z bytu, v ktorom býva 33 rokov. Podľa názoru sťažovateľa nepreskúmanie tejto veci ústavným súdom môže mať za následok nebezpečný precedens „do budúca slovenskej judikatúry“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 220/2021 z 29. septembra 2021 o odmietnutí dovolania ako oneskorene podaného (bod 3), čo sťažovateľ ospravedlňuje omylom pri podaní dovolania tvrdiac, že rozhodnutia vlády prijímané počas pandémie COVID-19 sú nejasné a nezrozumiteľné a že v jeho veci existujú vážne dôvody na vykonanie ústavného prieskumu celého súdneho konania (bod 4).

6. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o porušení základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd rozhoduje len v prípade, ak je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, ak by účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi neboli zlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly

zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

7. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na nezávislom a nestrannom súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu konať vo veci tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom spravodlivého súdneho konania podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej (m. m. I. ÚS 18/2020). Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Odmietnutie dovolania patrí medzi procesné rozhodnutia dovolacieho súdu. Rozhodnutie o odmietnutí dovolania súd vydá, ak nie sú splnené podmienky, ktoré zákon vymedzil ako podmienky vecného prejednania dovolania.

9. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepoprel, že lehotu na podanie dovolania zmeškal.

10. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k názoru, že najvyšší súd postupoval v medziach svojej právomoci, pričom sa vzhľadom na predmet posudzovaného konania nedopustil takého výkladu a aplikácie príslušnej zákonnej právnej úpravy (Civilného sporového poriadku a zákona č. 62/2020 Z. z.), ktorými by poprel jej účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska teda niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňoval záver napadnutého uznesenia najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania ako oneskorene podaného, pretože je dostatočne a presvedčivo odôvodnený. Ústavný súd zároveň dodáva, že pri odmietnutí oneskorene podaného dovolania sa dovolací súd nezaobrá jeho prípustnosťou (R 80/1994).

11. Tvrdenie sťažovateľa, že napriek odmietnutiu dovolania najvyšším súdom ako oneskorene podaného v danej veci existujú vážne dôvody na vykonanie ústavného prieskumu celého súdneho konania, však nemá priamu oporu ani v ústave (čl. 127 ods. 1 ústavy) a zásadne ani v zákone o ústavnom súde.

12. Podľa § 55 písm. d) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania je neprípustný, ak to ustanovuje tento zákon v § 132 ods. 2. Neprípustnosť návrhu na začatie konania pred ústavným súdom znamená, že zákon zakazuje ústavnému súdu konať o návrhu, hoci má na jej rozhodnutie právomoc. Dôvodom neprípustnosti ústavnej sťažnosti je, že sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (čl. 132 ods. 2 ústavy). Ústavný súd neodmietne prijatie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť, ak sťažovateľ preukáže, že nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd, z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 ústavy).

13. Ak zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, tak o to viac je podmienkou prípustnosti sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovatelia nemajú podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využijú, ale sú povinní postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľmi ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí (čl. 142 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 CSP). Iba za predpokladu, že sťažovatelia vyčerpajú všetky im dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie sú úspešní, môžu sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017, IV. ÚS 158/2018). Vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (m. m. IV. ÚS 177/05, IV. ÚS 180/2010).

14. Podmienka vyčerpania právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, sa nevyžaduje, ak sťažovateľ preukáže, že tieto právne prostriedky nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôvody hodné osobitného zreteľa musí preukázať sťažovateľ (I. ÚS 33/03). V danej veci sťažovateľ síce dostupné opravné prostriedky uplatnil, avšak dovolanie podal oneskorene, pričom možnosť, ktorá mohla byť riešením tohto problému a ktorú mu poskytuje Civilný sporový poriadok, sa ani nepokúsil využiť.

15. Podľa § 122 CSP súd odpustí zmeškanie lehoty, ak ju strana, zástupca alebo procesný opatrovník zmeškal z ospravedlniteľného dôvodu a bol preto vylúčený z úkonu, ktorý mu patrí. Návrh treba podať do 15 dní po odpadnutí prekážky a treba s ním spojiť i zmeškaný úkon.

16. Ústavný súd sa otázkou odpustenia zmeškania lehoty ako iného právneho prostriedku na ochranu základných práv a slobôd zaoberal už v uznesení č. k. IV. ÚS 224/2018 z 22. marca 2018 (ZNaU 62/2018), pričom judikoval, že „Žiadosť sťažovateľky ako adresátky doručenia, ktorej predmetom je odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolania, možno považovať za iný právny prostriedok, ktorý jej zákon účinne poskytuje na ochranu jej základných práv alebo slobôd. Platí to za predpokladu, že sťažovateľka z ospravedlniteľného dôvodu (v čase doručovania písomnosti postupom podľa § 111 ods. 3 a § 112 Civilného sporového poriadku a s tým spojeného začatia plynutia lehoty na podanie odvolania) zmešká zákonnú lehotu na podanie odvolania, pretože sa o písomnosti nedozvedela, lebo sa na svojej adrese na doručovanie (§ 106 Civilného sporového poriadku) nezdržiavala a v tejto súvislosti neporušila ani žiadnu inú právnu povinnosť.“

17. Odpustenie zmeškania lehoty nie je výslovne vylúčené ani v dovolacom konaní (na rozdiel od obnovy konania – § 405 CSP). Odpustenie zmeškania lehoty má najmä zmierniť tvrdosť zákona v prípade, ak nastala taká objektívna skutočnosť, pre ktorú dovolateľ nemohol dovolanie podať včas. Keďže ide o výnimku, je potrebné ju vykladať prísne reštriktívne. Dovolateľ, ktorý žiada o odpustenie zmeškania lehoty, musí dôvod zmeškania riadne a dostatočne preukázať (pozri k tomu

Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1432).

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ riadne nevyčerpal právny prostriedok, ktorý mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd (čl. 132 ods. 2 ústavy), ani ústavnému súdu nepreukázal, že právny prostriedok ochrany základných práv a slobôd nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 ústavy).

19. S prihliadnutím na stále uplatniteľné rímskoprávne pravidlo „*vigilantibus iura scripta sunt*“ (zákony sú písané pre bdelych), ktorá vo svojej podstate znamená, že práva patria len pozorným, ostražitým, opatrným, a starostlivým, teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou, treba i s poukazom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľa konštatovať, že sa ním sťažovateľ neriadil. V slobodnej spoločnosti je totiž predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak podcenením či zanedbaním tejto starostlivosti môžu stratiť tak svoje práva majetkové, ako aj osobné či satisfakčné. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane využitia možnosti podania opravných prostriedkov (k tomu napr. rozsudok najvyššieho súdu č. k. 5 Sžf 65/2011 z 19. júla 2012). Mocenská ochrana sa tak poskytuje len tým subjektívnym právam, ktorých držitelia o ne dbajú a aktívne ich vykonávajú a v prípade porušenia vymáhajú.

20. K námietke sťažovateľa v bode 4 prvej vete ústavný súd bez toho, aby akokoľvek hodnotil rozhodnutia vlády prijímané počas pandémie COVID-19, dáva do pozornosti, že zákon č. 62/2020 Z. z. v otázke pozastavenia plynutia lehôt je celkom zrozumiteľný.

21. Na základe uvedených skutočností ústavný súd považoval dôvody ústavnej sťažnosti na použitie postupu podľa § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde za neakceptovateľné, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 12. januára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu